

Denetimli serbestlik tedbiri altındaki bireylerin yaşadıkları iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissi üzerine etkisi

The effect of unemployment anxiety on entrapment for individuals under probation supervision

Hasan Hüseyin Uzunbacak¹

Tuğba Erhan²

Serpil Köse Yürük³

Bahar Gençel⁴

¹ Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye, hasanuzunbacak@sdu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3297-1659

² Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye, tugbaerhan@sdu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5697-490X

³ Arş. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye, serpilko@isparta.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2215-9613

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye, baharrencel@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2848-2764

Öz

Bu çalışmanın amacı, haklarında denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin iş bulma kaygılarının kendilerini sıkışmış hissetmeleri üzerine etkisini araştırmaktır. Araştırmanın katılımcılarını Isparta Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nün takip ettiği 234 kişi oluşturmaktadır. Veriler, iş bulma kaygısı ve sıkışmışlık hissi ölçekleriyle yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Yapılan istatistik analizleri neticesinde, iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissi üzerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçeklerin boyutları ile yapılan analiz sonuçlarına göre, iş bulma kaygısının çevresel ve sosyal baskı boyutunun içsel ve dışsal faktörlere bağlı sıkışmışlık hissi üzerine etkisinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu, diğer boyutlar arasında anlamlı ilişki ve etkilerin bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu sonuçlara göre, denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin iş bulma kaygısı taşıdıkları, bu kaygının daha çok çevresel ve sosyal baskıdan kaynaklandığı; bu kaygının ise bireylerin sıkışmışlık hissini artıran bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş Bulma Kaygısı, Çevresel ve Sosyal Baskı, Sıkışmışlık Hissi, Denetimli Serbestlik

Jel Kodları: E24, J19, O15

Abstract

This research aimed to examine the effect of unemployment anxiety on entrapment for individuals under supervised probation. The participants of the research consisted of 234 individuals under probation supervised by the Probation Directorate of Isparta. Data were collected by face-to-face interviews using the unemployment anxiety and entrapment scales. As a result of statistical analyses conducted in the research, it was determined that the effect of unemployment anxiety on entrapment was statistically significant. Besides, according to the analyses done with dimension of the scales, environmental and social pressure dimension of the unemployment anxiety had a positive and statistically significant effect on entrapment depending on the internal and external factors. However, it was found out that there were no significant relationships and effects between the other dimensions. Therefore, the research results indicated that environmental and social pressure caused unemployment anxiety for individuals under probation supervision. In addition, unemployment anxiety increased entrapment.

Keywords: Unemployment Anxiety, Environmental and Social Pressure, Entrapment, Probation

Jel Codes: E24, J19, O15

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Serpil Köse Yürük,

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye, serpilko@isparta.edu.tr

Başvuru/Submitted: 5/07/2021

Revizyon/Revised: 12/09/2021

Kabul/Accepted: 12/09/2021

Yayın/Online Published: 25/03/2021

Atıf/Citation: Uzunbacak, H.H., & Erhan, T., & Köse Yürük, S., & Gençel, B., Denetimli serbestlik tedbiri altındaki bireylerin yaşadıkları iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissi üzerine etkisi, bmij (2021) 9 (3): 1104-1119, doi: <https://doi.org/10.15295/bmij.v9i3.1880>

Extended Abstract

The effect of unemployment anxiety on entrapment for individuals under probation supervision

Literature

Research subject

Probation was applied for different purposes since its first years, and the practices were changed according to the targets in the following years. The current purpose of probation was to ensure the general peace of the society, rehabilitating the criminals and reintegrating individuals. The subject of the research was to identify the relationship and the results between unemployment anxiety and entrapment by considering the current definition and aim of probation.

Research purpose and importance

The study aimed to examine the entrapment of the individuals under probation and the effect of the entrapment on unemployment anxiety. One of the biggest problems of the individuals under probation was that they were left alone to solve their economic, social, and emotional problems and were not supported in finding a job. For this reason, researching the experiences of these individuals in order to protect the integrity of the society and enable these individuals to see themselves as a part of the society again can help reveal the supportive activities that can be applied.

Contribution of the article to the literature

The research included some practices that managers and politicians should do to ensure that individuals under probation do not commit crimes again and see themselves as a whole with society again. In addition, the current research provided a detailed examination of the expectations of these disadvantaged individuals to be a part of social life.

Design and method

Research type

The type of research is the relational model, and it is a quantitative study.

Research problems

The research question was identified as follows: "what is the relationship between the anxiety of unemployment within the scope of probation and the entrapment? What factors increase the entrapment?"

Data collection method

The data included in the study was gathered using an online questionnaire. Convenience and snowball sampling methods were used. In addition, the "entrapment scale" developed by Gilbert and Allan (1998) and adapted into Turkish by Akın et al. (2012), and the "unemployment anxiety scale" which is the combination of psychometric questions prepared by Dursun and Aytac (2009) were used in the research.

Quantitative/qualitative analysis

In the research analysis, SPSS 24 program was used for descriptive statistics, reliability tests and correlation analysis, while the Amos 24 package program was used for confirmatory factor analysis, validity analysis and structural equality path analysis.

Research hypotheses

The hypotheses were established as follows according to the research model:

H1: unemployment anxiety affected increasing entrapment.

H1a: narrowing down in employment and decreasing labour demand affected increasing the entrapment depending on external factors.

H1b: environmental and social pressure affected the entrapment depending on the external factors.

H1c: personal pessimism and lack of self-esteem had an effect in increasing the entrapment depending on the external factors.

H1d: lack of information and ability affected the entrapment depending on the external factors.

H1e: narrowing down in employment and decreasing labour demand affected entrapment, depending on internal factors.

H1f: environmental and social pressure had an effect in increasing the entrapment depending on the internal factors.

H1g: personal pessimism and lack of self-esteem affected the entrapment depending on the internal factors.

H1h: lack of information and ability affected the entrapment depending on the internal factors.

Findings and discussion

There was no significant relationship between the participants' age, gender, marital status, income, and dependent and independent variables. When the relationships between the dimensions of the independent variable (unemployment anxiety) and the dimensions of the dependent variable (the entrapment) were examined; it was found out that the relationship between narrowing down in employment and decreasing demand in labour and external ($r=.33$, $p<.01$) and internal ($r=.32$, $p<.01$) entrapment was positive, significant, and moderate. Also, it was found out that the relationship between the environmental and social pressure dimension and the external ($r=.46$, $p<.01$) and internal ($r=.44$, $p<.01$) entrapment was positive, significant, and moderate. When the dependent and independent variables were taken as unidimensional, the relationship between unemployment anxiety and entrapment was positive, significant, and moderate ($r=.31$, $p<.01$). When the unemployment anxiety was taken as unidimensional, it was determined that the relationship between the external ($r=.30$, $p<.01$) and internal ($r=.29$, $p<.01$) entrapment factors was positive, significant, and low. When the entrapment was taken as unidimensional, it was found out that the relationship between the narrowing down in employment and decreasing demand in labour ($r=.34$, $p<.01$) and the environmental and social pressure with the entrapment ($r=.47$, $p<.01$) were positive, significant, and moderate. The effect

between participants' perceptions of environmental and social pressure and the external ($\beta = .537, p < .001, bc\ 95\% \text{ ci } [.313, .719]$) and internal ($\beta = .472, p < .001, bc\ 95\% \text{ ci } [.248, .663]$) entrapment levels were statistically significant. As a result of the research, h_{1a} , h_{1c} , h_{1d} , h_{1e} , h_{1g} and h_{1h} hypotheses were not supported. H_{1b} ve h_{1f} hypotheses were supported.

Conclusion, recommendation and limitations

Experiencing the event/crime that caused the probation may cause individuals to think that it can affect finding a job. It makes it difficult to reintegrate with social life one more time after facing harmful discrimination in finding a job, which is caused by the social reaction. In this context, it is stated that individuals who are labelled as "convicts" and who are under probation, which causes them to be in a disadvantaged group, have been facing socio-psychological pressures during the processes of finding a job establishing a business (Kıvrak, 2021). Although individuals can work efficiently, it is always possible to encounter problems and challenges to feel hopeless, helpless, alone, and depressed. As a result of these feelings, the individuals may experience unemployment anxiety.

The research has some limitations. The first limitation is that the data was collected from the individuals under probation in a single city. In addition, the effects of variables such as the crimes committed by the participants, the duration of imprisonment, the addiction status on the unemployment anxiety and entrapment were excluded from the scope of the research. The other limitation is that the research was conducted with a cross-sectional design, and the data was collected at one specific time and on one specific perception of the participants. Finally, the data was collected by using self-report scales. Thus the structure to be measured was limited to the perception of the participant.

Giriş

Dünya genelinde artan doğal felaketler, küresel krizler ve ekonomik dalgalanmalar sonucu ortaya çıkan olumsuz koşullar, hali hazırda başlayan ve yakın gelecekte de ciddi problemlere yol açacağı ön görülen değişimler meydana getirmektedir. İstatistiksel olarak doğrulanmaya çalışılan ve farkındalık oluşturulması konusunda büyük çabaların harcandığı bu koşullar, bilim çevresini yeni çözümler üretmeye yöneltirken aynı zamanda küresel düzlemde toplumları da hem bireysel hem de örgütsel düzeyde birçok sorumluluk alma konusunda bilinçlendirmektedir. Özellikle son yılların tüm insanlığı etkisi altına alan virüs salgını bir kez daha yalnızca belirli bir coğrafyanın değil tüm dünya ülkelerinin temelde sınırlarının kalkmış olduğunun altını çizmektedir. Kalkan sınırlar ile doğal bir şekilde küresel yapıcı ya da yıkıcı sonuçların yayılım hızı artış göstermektedir. İnsanlığın genel olarak son dönemlerde yaşanan yıkıcı sonuçların bedellerini ödemeye devam ettiği bu süreçte toplumların tamamının kalkınmasının, ilerlemesinin ve refah içerisinde yaşamasının gerektiği küresel ve yerel basında sıklıkla gündeme getirilmektedir.

Bu kalkınmanın sağlanmasında, sınırların kalkması ile birbirlerine yaklaşan ülkelerin yanı sıra aynı topraklarda yaşayan bireylerin de refahının yüksek olması, olası ya da beklenmedik küresel krizlerin önlenmesi açısından önem teşkil etmektedir. Bireysel refahın yükseltilmesi için ise bireylerin temel ihtiyaçlarının lüks olarak algılanmaması veya her bireyin sağlıklı gıdaya ulaşabilme, barınma ve sosyal hayatını devam ettirebilmesine imkân sağlayacak bir işe sahip olması gerektiği bilinmektedir. Bir başka ifade ile bireysel refahın artışı, çalışmanın odak noktasını oluşturan kişilerin sahip oldukları iş imkanları ile yakından ilintilidir. Hiç şüphesiz istihdam olanaklarının çeşitliliği, bireylerin aldıkları eğitim sonucunda iş planlamaları yapmaları konusunda ümitsizlik hissetmemelerine ve gelişmiş ülkeleri az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ayıran en önemli değerlerden biri olan eğitimin önemine dair inancın artmasına sebep olmaktadır. Ancak yaşanan teknolojik gelişmeler, robotlaşma ve dijital çağın takibi beraberinde istihdam konusunda bir farklılaşma ortaya koymakta ve neredeyse gerçek hayat ile sanal hayat arasındaki farkı en aza indirmeye çalışmaktadır. Bu durum aldıkları iyi eğitim sonucunda iyi bir işte kariyer sahibi olmayı hedefleyen bireyler için artan bir umutsuzluk hali oluşturmakla birlikte toplumun göz ardı edilemeyecek ancak hayatta kalma çabası içerisinde olan gelir düzeyi düşük ya da geliri olmayan bireyler için de büyük bir engel oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile eğitim düzeyi yüksek ve toplum tarafından takdir gören bireyler arasında birtakım sebepler neticesinde yer alamayan/alamayacak bireyler için hayatta kalmak için bir işe sahip olmaları gerçeği giderek göz ardı edilmekte ve yol açabileceği sorunlara çözüm arayışına gidilmemektedir. Sözü edilen sebepler arasında düşük/dar gelirli olmak, eğitim alma konusunda olanağı olmaması sonucu temel öğrenim süresini tamamlayamamak ve bunların olası bir sonucu olarak suç işleyerek belirli bir cezai yaptırıma maruz kalmak gibi bireyleri toplumun dışında bırakan durumlar karşısında bazı bireyler dezavantajlı konuma geçebilmektedir.

İşsizlikle suç işleme arasında ilişkinin ortaya konulmasına ilişkin yapılan çalışmalarda, işsizliğin suç oranlarını artırdığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır (Kesbiç ve Dünder, 2017). Bu araştırmanın da konusunu oluşturan bireylerin suç işlemesi ile işsizlikleri arasında da ilişkin olduğu yönünde çalışma sonuçları da bulunmaktadır (Kaya ve İnan, 2020). Eski hükümlülerin ve salıverilenlerin ekonomik, sosyal ve duygusal sorunlarını çözmede desteksiz bırakılması, iş bulma konusunda çevresinden destek görmemesi yaşadıkları en büyük sorunlardan birisidir (Bilgiç, 2014; Şahin, 2001). Ancak bu bireylerin de diğer avantaj sahibi bireyler gibi temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Kabul görmeyen hatta dışlanan/damgalanan ve sonuç olarak iş bulma konusunda da dezavantajlı grupta yer alan bu bireyler temelde toplumun hedef olarak göstermediği ve ön yargı ile yaklaşmadığı diğer vatandaşlar gibi hayatlarını sürdürebilecek bir işe sahip olma şanslarını karıştıkları yasa dışı olaylar ile kaybetmektedir. Yasa dışı olaylara bir şekilde dahil olan bireyler işledikleri suç olgusuna bağlı olarak belirli cezai yaptırımlara tabi tutulmaktadır. Bu cezaların hepsi farklı nitelikte olup, suça karışmış bireylerin bir kısmı denetimli serbestlik adı verilen bir tür iyileşme süreci yaptırımına çarptırılmaktadır. Toplum temelli bir uygulama olan denetimli serbestlik kavramı kişinin mahkeme tarafından aldığı hükmünü hapiste geçirmek yerine yine mahkemenin belirlediği şekil ve süre içerisinde topluma dahil olarak bir işi yerine getirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Çolak ve Altun, 2006: 9). Bu uygulama ile öngörülen, bireylerin davranışlarının istenilen yönde olumlu bir şekilde değişmesine katkı sağlamasıdır (Ada ve Peker, 2012: 426). Ancak toplumsal ve kanuni açıdan onaylanmayan davranışları uzun süredir gerçekleştiren bireylerin, suç teşkil eden davranışlarından kurtulmaları psikolojik ve sosyolojik uyum süreci gerektirmektedir. Bu süreç bireylerin ve uygulayıcıların titizliği, özveri, hoşgörüsü ile hem psikiyatrik hem de psikolojik destekler ile hız kazanabilmekte ve toplumsal uyuma adaptasyon sürecini kolaylaştırabilmektedir. Ancak bu adaptasyon sürecinde birey başladığı yere yeniden dönme riski ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Belirgin sebepler haricinde kimi bireyler yoksulluk ya da gelir düzeyi düşüklüğü sebebiyle çeşitli suçlara eğilim gösterebilmektedir. Bunun sonucunda hüküm giyen ve denetimli bir şekilde çalışma ve topluma uyum sağlama şansı verilen birey yeniden gelir ve geçim sıkıntısı çektiği zamanlara dönebileceğini düşünebilmektedir. Düşük gelir seviyesine sahip olan bireylerin de dezavantajlı gruplar arasında yer aldığını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. İşledikleri suçun hükmünün kesinleştiği durumlarda bireyler zaman zaman yetkililer kontrolünde belirlenen şartlarda ve sürelerde bir işe sahip olma şansı yakalayabilmektedir. Ancak toplumun belirlediği soyut ve somut değerler dışında hareket ve çoğunlukla değerlere olan inancını kısmen yitirmiş olan bireyler (Akdeniz ve Üzümcü, 2013: 131) için işledikleri suçlar onlara dezavantaj sağlamaktadır. Haklarında denetimli serbestlik kararı alınan bu dezavantajlı grupta olduğu ön görülen bireylerin iş bulma umutlarının düşük olması ve kendilerinin de toplumda kabul görmelerinin zor olduğunun farkında olmaları diğer bir deyişle yaşayabilmek için iş bulma kaygıları beraberinde sıkışmış hissetmelerine sebep olabilmektedir. Dezavantajlı grupların bu hissi “Damgalama Teorisi” ne göre açıklanabilmektedir. Teori, herhangi bir sebeple suça karışmış bireylerin iş bulma konusunda işverenler tarafından “sabıkalı” olarak damgalanmasıyla yaşadıkları olumsuz psikolojik durumları tecrübe edebileceklerini öne sürmektedir.

Buradan hareketle, dezavantajlı gruplar arasında yer aldığı düşünülen ve haklarında denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin hissettikleri olumsuz psikolojik değişkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkabilen iş bulma kaygısı ile sıkışmışlık düzeyi arasındaki ilişkinin ortaya konulması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Kavramsal çerçeve

İş bulma kaygısı

Bireylerin hayatlarını sürdürebilmeleri için iş sahibi olmaları ve sahip oldukları işlerin de devamlılığının olması gerekmektedir. İş sahibi olmak yalnızca bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak değil aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik açıdan doyum elde etme ve toplumun bir parçası olma anlamına gelmektedir. Artan küresel ve yerel ekonomik krizler işsizlik türlerini ve oranlarını etkilemektedir. Bir yandan yeni iş kolları açılmakla beraber diğer yandan birçok farklı alandaki meslek grupları kaybolmakta ve yerini teknoloji temelli yeni iş açılımlarına bırakmaktadır. Bununla birlikte, bu değişimler içerisinde yer almaya çabalamak zorunda kalan bireyler önceliklerini iş bulmaya ayırmakta ancak aynı zamanda da birden fazla hedefi gerçekleştirme zorunluluğu içerisinde de bulunmaktadır. Tüm bu zorluklar karşısında birey çeşitli psikolojik temelli kaygı bozuklukları tecrübe edebilmektedir. Bu durum toplum tarafından kabul gören ve belirli bir saygınlığı olan bireyler için aşılması olası bir engel olarak algılanırken; belirli sebeplerin sonucu toplumun dışladığı ya da norm dışı olarak algıladığı dezavantajlı grupta yer alan bireyler için ise hem bireysel sorumluluklarını yerine getirmek hem de hayatını devam ettirebilme adına bir işe sahip olma kaygısı avantajlı grupta yer alan bireylere oranla daha zordur (Smith ve Stewart, 1997: 100). Dezavantajlı grupta yer alan bu bireylerin iş bulma süreleri toplumun bakış açısına göre değişiklik gösterebilmektedir.

İşsizliğin birey üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar işsizliğin psikolojik ve fizyolojik iyi oluşu etkilediğini ortaya koymaktadır (Fergusson, Horwood ve Woodward, 2001: 306). Birey için iş, hayatın devamlılığını ifade ettiği için hali hazırda toplum takdirinden yoksun kalan bu dezavantajlı grubun sosyal uyum sürecini tamamlamasına da katkı sağlamaktadır. İşinin olmaması ve iş arama sürecinde olma olarak tanımlanan işsizlik kavramı (Montgomery, Cook, Bartley ve Wadsworth, 1999: 96); zaman içerisinde bireyi karamsar bir yapıya büründürmekte ve kaygı hissetmesine neden olmaktadır (Lev-Wiesel ve Kaufman, 2004: 57). Bireylerin farklı şekillerde, farklı durumlarda ve farklı duygu hallerinde hissettikleri kaygı hoş olmayan göreceli duygu durumu ve endişe şeklinde tanımlanmaktadır (Spielberger, 1971: 146). Lurigio ve arkadaşları (2003) tarafından hakkında denetimli serbestlik kararı bulunan 627 yetişkinin katılımıyla yürüttükleri araştırmanın sonuçları, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun majör depresif olduklarını ortaya koymaktadır. Bireylerin tecrübe ettikleri depresyon aynı zamanda kaygı düzeyini de arttıran bir durumdur.

İşsizlik birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de önemli sorunlardan birisidir. Çalışma çağındaki insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan kazancı elde edebilmeleri amacıyla iş sahibi olmaları önemlidir. 2019 rakamlarına göre Türkiye’de toplam işgücü sayısının 33 milyona yakın olduğunu, bunlardan yalnızca %53’ünün işgücüne katıldığı bilinmektedir. Yine aynı dönemin işsizlik oranına bakıldığında %13,4, bununla birlikte genç işsizlik oranının ise %25,3 ile oldukça yüksek bir oranda olduğu görülmektedir (Anadolu Ajansı, 2021). İşsizlik, temelde iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlki, bireyin çalışma niyetinin olmaması durumudur. Diğeri ise, bu çalışmada da ele alındığı üzere,

bireyin çalışma isteğine rağmen gerekli olanakların oluşmaması sonucu iş bulamaması, yani gayriiradi işsizlik durumudur (Kara, 2014:1). Denetimli serbestlik kapsamındaki bireyler için gayriiradi işsizlik durumu söz konusudur. İşverenlerin hükümlülere yönelik negatif tutumunun ve bu bireylerin yeniden suç işlemeye yatkın olduğu önyargısının yanı sıra 26/05/2008 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan düzenlemede kaldırılan özel sektörde eski hükümlü istihdamı zorunluluğu, denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerin yaşadığı gayriiradi işsizliğe temel oluşturmaktadır. Bu düzenlemeye ek olarak, 657 sayılı kanun gereği 1 yıl veya daha fazla hapis cezası almış kişiler, kanunen devlet memuru olamamaktadırlar (Namal, Berke ve Çetinay, 2021: 1340-1341). 2014’te ise eski hükümlülerin kamuda istihdam edilme durumları tamamen kurumların tercihinin bırakılmıştır (Göçöğlu, 2015: 847).

Yapılan bu değişiklikler, söz konusu dezavantajlı grubun işsizlik oranlarını da olumsuz şekilde etkilemiştir.

Tablo 1: Eski Hükümlü İşe Yerleştirilme Sayıları

Yıllar	Başvuru Sayısı	İşe Yerleştirme	
		Kamu	Özel
2002	12.181	414	5.333
2003	19.080	194	5.803
2004	15.351	441	5.207
2005	8.817	638	6.056
2006	7.798	305	6.149
2007	7.270	290	4.914
2008	6.603	191	2.290
2009	2.275	332	-
2010	1.458	223	-
2011	1.573	237	-
2012	7.654	270	-
2013	5.768	247	-
Toplam	95.828	3.782	35.752

Not: Kara, 2014: 42

İşsizlik kaygısı; istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve öz-güven eksikliği, bilgi ve beceri eksikliği şeklinde dört boyutta incelenmektedir (Ölçer Kimzan, 2020: 22). Bu boyutlardan istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma; teknoloji ile değişen iş kollarına uyumun zaman alması ve bu teknolojik gelişmeler altında birçok bireyin yapması gereken işleri nitelikli iş gücünün teknoloji yardımıyla bu sayıyı aza indirmesi sonucunda hem nitelikli hem de yüksek eğitim düzeyi gerektirmeyen insan gücüne olan gereksinimin de azalması şeklinde ifade edilmektedir. Bu bağlamda global eksenindeki genel istihdam düzeyinin düşmesi işgücüne olan ihtiyacı azaltmaktadır. Öte yandan, çevresel ve sosyal bir ortamda yaşayan birey yaşamını sürdürebilmek için mikro ve makro çevresine karşı sorumluluk duymaktadır. Bu durum çevrenin bireyden, bireyin de çevreden beklentileri şeklinde karşılıklı bir şekilde etkileşim halinde gerçekleşmektedir. Bu beklentiler karşısında birey zaman zaman kaygılanmakta ve kaygıdaki olası artış bireyin umutsuz hissetmesine neden olabilmektedir. Eğitim düzeyi yüksek, toplumsal çevrede de saygı ve takdir gören bireyler için bile iş bulma kaygısı üniversite yıllarında başlayorken; toplumun onaylamadığı ve olası bir önyargı hissettiği bireyler ise bu kaygıyı ve baskıyı daha yoğun hissedebilmektedir. Kişisel karamsarlık ve öz-güven eksikliği boyutu ile bireyin içsel olarak kendisini değersiz, kötü ve yetersiz hissetmesi sonucu (Tangney, 1993: 163) azalan ya da kaybolan bir öz-güvenden söz edilmektedir. İş bağlamı göz önüne alındığında ise bireyler karamsar bakış açıları ile iş bulma konusunda kaygılarını arttırmakla kalmayıp aynı zamanda iş bulma konusunda kendilerine de güven duymamanın bir sonucu olarak işsiz kalabileceklerdir. Bilgi ve beceri eksikliği ise; günümüz iş bulma şartlarındaki nitelikli grupta yer alabilmenin altını çizmektedir. Bireyler kendilerini aldıkları eğitimin bir sonucu olarak da yeterli donanımda hissetmedikleri zaman iş bulma konusunda kaygılanmaktadır. Dolayısıyla, eğitim düzeyi ve mesleki yeterlilik de bireylerin iş bulma konusunda daha rahat hissetmelerine sebep olacak ve kaygı düzeylerini azaltacaktır.

Sıkışmışlık hissi

İçinde bulunulan yüzyıl bireylerin sorumluluklarının ve doğal olarak kaygılarının da artmasına neden olmaktadır. Temelinde her alanda meydana gelen belirsizlikler, farklı iş kolları, eğitimde yeterli kaynaklara ulaşamaması, maddi yetersizlikler ve artan ihtiyaçlar bireylerin kaygı düzeylerini arttırmakta ve dengeli davranışlar sergilemelerine engel oluşturmaktadır. Çoğunlukla bireyin üstlenmesi gereken sorumlulukların artması ve hayatta kalma telaşı çeşitli psikolojik rahatsızlıkların yanı sıra bireyleri köşeye sıkıştırılmış ve seçim şansı olamadan herhangi bir durumu kabullenme zorunluluğu getirmiştir. Brown ve arkadaşları (1995) sıkışmışlık terimini, bireyin hayatının bir

döneminde tecrübe ettiği zorlu olaylar karşısındaki köşeye sıkışmış ve kaçamayacak gibi hissetmesi şeklinde ifade etmektedir.

Gilbert ve Allan (1998: 589) bireylerin herhangi bir stresli, tehdit içeren ya da hoş olmayan durumlardan kaçma güdüsü olarak ifade ettiği sıkışmışlık hissini içsel ve dışsal olarak iki boyutta ele almaktadır. İçsel sıkışmışlık hissi bireyin kendisinin sahip olduğu duyguların stresle baş etme konusunda yetersiz kalması, ciddi sağlık sorunları ya da suçluluk hissini kapsamakta iken; dışsal sıkışmışlık hissi ise bireyin dışarıdan yardım ya da destek görmemesi ve iş, okul ya da insan ilişkilerinde problem yaşaması gibi durumlar karşısında bir başka deyişle dışsal kaynaklı sıkışmışlık hali olarak ifade edilmektedir. Birey yaşadığı sıkışmışlık hissini sonucunda tüm köşelerin kapılmış olduğunu ve çıkmaz sokakların olduğunu düşündükçe çeşitli psikolojik problemler ile karşı karşıya gelebilmektedir. Uzun süreli maruz kalınan bu süreci atlatamayan bireyler kronik stres ve depresyon gibi psikolojik sorunlar ile baş etmek durumunda kalmaktadır (Gilbert, 2000: 32).

İş bulma kaygısı ve sıkışmışlık hissi arasındaki ilişki

Global krizlerin olumsuz sonuçlarının en başında yer alan işsizlik öncelikli olarak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sorunu olmakla beraber gün geçtikçe gelişmiş ülkelerin de baş etmesi ve çözüm bulması gereken problemlerden biridir. Yapılan araştırmaların sonuçları işsizlik oranının yüksek olması durumunda küresel ve yerel bazda suç oranının da arttığı yönünde çıktılar ortaya koymaktadır (Edmark, 2005: 355). Hayatta kalma çabası, ekonomik yetersizlikler ve toplum tarafından kabul görmeme (dışlanma) hissi bu bireylerde psikolojik olarak olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Bu olumsuz sonuçlardan biri ise sıkışmışlık hissidir. Bu çalışmada toplum tarafından ve sosyal çevresi tarafından kabullenilmesi zor olan ve belirli suçlara karışarak haklarında denetimli serbestlik kararı çıkan ve bu durumlarından dolayı dezavantajlı grup olarak ifade edilen bireylerin iş bulma kaygılarının sıkışmışlık hissini ortaya çıkarıp çıkarmadığı incelenmektedir. Denetimli serbestlik altında bulunan bireyler olumsuz psikolojik sorunları yaşamanın yanı sıra ekonomik olarak da dezavantajlı bir durumu tecrübe etmektedir (Dong, Must, Tang, Beckwith, ve Stopka, 2018: 1). Ancak diğer daha hüküm giymemiş tüm bireylerin hayatlarını sürdürmelerindeki telaşları, kaygıları ve yaşam hedefleri dezavantajlı grupta yer alan bu bireyler için de geçerlidir (Couloute ve Kopf, 2018: 3).

İşsizliğin bireyin sosyal yaşantısında meydana getirdiği değişikliklerin sonucu olarak birey kendisini sosyal olarak kabul görmeyen ve bu yeni durumunun sonucunda da kendisini aşağı bir statüde gördüğü bir sürece girdiğini düşünebilmektedir (Warr ve Jackson, 1983: 355). Bu durum, dezavantajlı grupta bulunan bireylerde diğer bireylere göre daha yoğun hissedilebilmekte ve sonuçları daha ağır olabilmektedir. Özellikle olumsuz psikolojik sonuçlar arasında yer alan depresyon çalışan bireyler üzerinde de kaygının sonucu ortaya çıkmaktadır (Lerner, Adler, Chang, Lapitsky, Hood, Perissinotto, Reed, McLaughlin, Berndt ve Rogers., 2004: 1376).

İş bulma kaygısı ile sıkışmışlık hissi arasındaki ilişki Damgalama Teorisi temel alınarak açıklanabilmektedir. Teorinin kurucusu olarak bilinen Tannenbaum (1938: 19) cezayı suç işleyen bireyin teşhis edilmesi ve toplum içerisinde de suçlu olduğunun belirgin hale gelmesi içinde damgalanması şeklinde ifade etmektedir. Bu teorinin çıkış noktasının da ileri sürdüğü gibi genel olarak suça ilişkin değişkenlerin sebepleri ve sonuçlarını açıklarken kullanılan Damgalama Teorisi (Wellford, 1975: 333), toplum algısının neyi ve nasıl temsil ettiğini ortaya çıkarmaktadır. 1960'lı yıllarda sosyolojik bir olgu olarak bireylerin sapkınlık gösteren davranışlarını inceleyen ve bu davranışların toplumun damgalayıcı yönünü ve bireyin damgalanan olduğunu ifade eden bir varsayımı belirtmektedir (Gove, 1975: 244).

Damgalama bireyin öncelikle ailesinde ve çevresinde oluşmaya başlayan bir süreçtir (Scheff, 1974: 448). Sürecin ortaya çıkışında toplumun sahip olduğu normların korunması ve üzerinde uzlaş sağlanmasının olduğu belirtilmektedir (Fine, 1977: 168). Bu çalışmada dezavantajlı gruplarda yer aldıkları öne sürülen ve haklarında denetimli serbestlik kararı çıkarılan bireylerin sıkışmışlık hissi ve iş bulma kaygısı gibi olumsuz duygu durumları sonucunda ortaya çıkabilecek değişkenler Damgalama Teorisi ile ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmaktadır.

Literatür taraması çerçevesinde araştırmada bazı sorulara cevap aranmıştır. Bu sorular şunlardır:

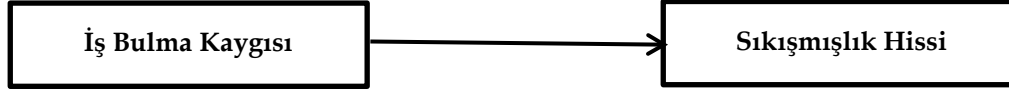
Dezavantajlı gruplardan olan denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireyler(in);

- İş bulma kaygısı taşımakta mıdır?
- Sıkışmışlık hissi yaşamakta mıdır?
- İş bulma kaygıları sıkışmış hissetme düzeylerini ne oranda etkilemektedir?

Yöntem

Araştırmanın amacı ve modeli

Bu araştırmanın amacı, dezavantajlı gruplar arasında sayılabilecek olan herhangi bir sebeple suça karışmış ve bu sebeple hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin iş bulma kaygılarının sıkışmışlık hissetmeleri üzerinde etkisini belirlemektir. Bu amaca uygun olarak araştırmanın modeli Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli doğrultusunda hipotezler şu şekilde oluşturulmuştur.

H₁: İş bulma kaygısı, sıkışmışlık hissini artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1a}: İstihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma, dışsal faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1b}: Çevresel ve sosyal baskı, dışsal faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1c}: Kişisel karamsarlık ve öz-güven eksikliği, dışsal faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1d}: Bilgi ve beceri eksikliği, dışsal faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1e}: İstihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma, içsel faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1f}: Çevresel ve sosyal baskı, içsel faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1g}: Kişisel karamsarlık ve öz-güven eksikliği, içsel faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

H_{1h}: Bilgi ve beceri eksikliği, içsel faktörlere bağlı sıkışmış hissetmeyi artıran bir etkiye sahiptir.

Araştırmanın katılımcıları

Araştırma, Isparta ilinde denetimli serbestlik tedbiri uygulaması altında bulunan bireylerle yapılmıştır. Bu grubun seçilmesindeki en önemli sebep, Damgalama Teorisi kapsamında suça karışmış bireylerin özellikle iş arama sürecinde “sabıkalı” damgasıyla yaşadıkları sorunların bu bireylerin psikolojik durumlarını olumsuz etkilediğinin değerlendirilmesidir (Yıldız ve Tarı, 2019; Kaya ve İnan, 2020). Araştırmanın yapıldığı dönemde Isparta’da herhangi bir nedenle suça karışmış olanlardan hakkında tedbir uygulanan 800 kişi bulunmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce, Adalet Bakanlığı’ndan (19/12/2017 tarih ve 46985942-773-E.1054/165595 sayı) izin alınmıştır.

Bu bireylerden Isparta ilinde ikamet eden ve 18 yaş üzerindeki 262 kişiye ulaşılmıştır. Ancak, toplanan anket formunda analiz öncesi yapılan incelemelerde 28 formun analiz dışı bırakılmasına karar verilmiş ve analizler 234 form üzerinden yapılmıştır. Anket formu, bizzat araştırmacılar tarafından yüz yüze soru-cevap şeklinde 15 Şubat 2018 - 30 Nisan 2018 tarihleri arasında doldurtulmuştur. Örneklem sayısının ifade sayısının 5 katı ve fazlası olması durumunda yeterli örneklemeye ulaşılmış olacağı belirtilmektedir (Bryman ve Cramer, 2005). Kullanılan ölçeklerde toplam 42 ifade bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda, ulaşılan örneklem yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Araştırma verileri 1 Ocak 2020’den önce toplandığından etik kurul izin belgesine gerek duyulmamıştır.

Tablo 2: Demografik Bilgiler

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	45	19,2
Erkek	189	80,8
Medeni Durum		
Bekar	120	51,3
Evli	114	48,7
Yaş (Yıl) (\bar{x}= 38,41; SS=3,78)		
25 ve altı	39	16,7
26-35	77	32,9
36-45	62	26,4
45 ve üzeri	56	24,0
Eğitim		
Okur-yazar	9	3,8
İlk öğretim	115	49,1
Lise	68	29,1
Üniversite	42	18,0
Gelir (TL) (\bar{x}= 2100,83; SS=385,12)		
1500 ve altı	84	35,9
1501-2500	89	38,0
2501-3500	28	12,0
3501 ve üzeri	33	14,1

Tablo 2’de görüleceği üzere katılımcıların çoğunluğunu (%80,8) erkekler oluşturmaktadır. Ayrıca, %51,3’ü bekar, %48,7’si evli olan katılımcıların yaş ortalaması 38,41, gelir ortalaması 2100,83 TL’dir. Eğitim durumuna bakıldığında, ilköğretim (%49,1) ve lise (%29,1) mezunlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Bu kısıtlardan ilki, tek bir ildeki denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerden verilerin toplanmasıdır. Ayrıca, katılımcıların işledikleri suçlar, hükümlü kalınan süre, bağımlılık durumu gibi değişkenlerin iş bulma kaygısı ve sıkışmışlık hissi üzerine etkisi araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Katılımcıların belirli bir zaman diliminde ve belirli bir konudaki algısının değerlendirildiği kesitsel bir tasarımda araştırmanın yapılması da bir diğer kısıttır. Araştırmanın verilerinin öz bildirime dayanan anket formu ile toplanması, ölçülmek istenen yapının katılımcıların bireysel algısıyla sınırlı kalmasına neden olmuştur.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri üç bölümden oluşan form ile toplanmıştır. Formun ilk bölümünde, katılımcıların kişisel özelliklerini ve durumları belirlemek amacıyla 64 soru yönlendirilmiştir. Bu soruların 60’ı Isparta Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından envanter oluşturmak amacıyla sorulması istenilen sorulardan oluşmakta olup, ayrıca rapor olarak kuruma sunulmuştur. Bu sebeple ve araştırmanın amacıyla ilişkisi olmadığı için analize dahil edilmemiştir. İkinci bölümde, iş bulma kaygısı ölçeği ve üçüncü bölümünde sıkışmışlık hissi ölçeği kullanılmıştır. Her iki ölçek de 5’li Likert derecelendirme (1: Hiç katılmıyorum, 5: Tamamen katılıyorum) tipindedir.

Sıkışmışlık Hissi: Gilbert ve Allan (1998) tarafından geliştirilen ve Akın ve arkadaşları (2012) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan “Sıkışmışlık Hissi Ölçeği” kullanılmıştır. İki boyuttan ve toplam 16 ifade bulunan ölçekte 3 ters puanlanmış ifade (2,4,9) bulunmaktadır. Ölçeğin orijinalinde güvenirlik katsayıları içsel sıkışmışlık hissi boyutu için .86, dışsal sıkışmışlık hissi boyutu için .89, ölçeğin tamamı için .93 olarak hesaplanmıştır.

İş Bulma Kaygısı: Dursun ve Aytaç (2009) ile Ersoy-Kart ve Erdost (2008) tarafından hazırlanan psikometrik sorular birleştirilerek oluşturulan “İş Bulma Kaygısı Ölçeği”, 26 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek; İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalma, Çevresel ve Sosyal Baskı, Kişisel Karamsarlık ve Öz-Güven Eksikliği, Bilgi ve Beceri Eksikliği olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin bu haliyle kullandığı Tekin Tayfun ve Korkmaz’ın (2016) çalışmasında güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Ölçeklerin geçerlik ve güvenirlikleri

Ölçeklerin geçerliklerinin sınanmasında doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulama kriteri olarak, Ki-kare istatistiğinin serbestlik derecelerine oranı (χ^2/df), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Turker-Lewis İndeksi (TLI), Uyum İyiği İndeksi (GFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) ve Standartlaştırılmış Hata Karelerinin Ortalamasının Karekökü (SRMR) değerleri kullanılmıştır. Bu indekslere ait referans değerler ve hesaplanan sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Analizler AMOS programı ile yapılmıştır.

Tablo 3: Ölçeklerin Uyum İyiği Değerleri

Değişken	χ^2/df	CFI	NFI	TLI	GFI	RMSEA	SRMR
İş Bulma Kaygısı (1.Düzye)	1,667	.96	.91	.95	.93	.054	.050
İş Bulma Kaygısı (2.Düzye)	1,661	.96	.91	.95	.93	.053	.050
Sıkışmışlık Hissi (1.Düzye)	2,104	.95	.91	.94	.90	.069	.043
Sıkışmışlık Hissi (2.Düzye)	2,533	.93	.90	.91	.88	.079	.046
Kabul Edilebilir Uyum*	≤ 5	>.90	>.90	>.90	>.85	<.08	<.08
İyi Uyum*	≤ 3	>.97	>.95	>.97	>.90	<.05	<.05

Not: *Jöreskog ve Sörbom, (1993); Kline, (1998); Anderson ve Gerbing, (1984).

DFA yapıldığında, İş Bulma Kaygısı Ölçeği’nden 11 ifade ile Sıkışmışlık Hissi Ölçeği’nden 1 ifade düşük faktör yükleri nedeniyle çıkartılmıştır. Uyum iyiği değerlerini referans değerlere yaklaştırmak paket programın önerisine bağlı kalarak İş Bulma Kaygısı Ölçeği’nde bir, Sıkışmışlık Hissi Ölçeği’nde iki kovaryans birleştirmesi yapılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde, ölçeklerin birinci ve ikinci düzey DFA sonuçlarının referans değerler içerisinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle hipotez testlerinin boyutlar düzeyinde ve genel düzeyde test edilmesine karar verilmiştir.

DFA sonuçlarına göre ölçeklerin hem boyutlar hem de genel düzeyde güvenirlikleri test edilmiştir. Güvenirliklerin test edilirken Croanbach’s α değerleri hesaplanmıştır. Tablo 3’te yer alan değerler, ölçeklere ait hesaplanan değerlerin .70’in üzerinde olması sebebiyle yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Nunnally, 1978). Ayrıca, birleşik ve yakınsak geçerlilik için CR ve AVE değerleri hesaplanmıştır. Fornell ve Larcker’a (1981) göre CR değerinin .70’in, AVE değerinin ise .50’nin üzerinde olması ve CR değerinin AVE değerinden büyük olması gerekmektedir. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisinde olması beklenmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çarpıklık değerleri -.153 ile .627 arasında, basıklık değerleri ise -.706 ile .317 arasında değişmektedir.

Tablo 4: Tanımlayıcı İstatistikler, Güvenirlik ve Geçerlik Sonuçları

Değişkenler	Madde Sayısı	\bar{x}	S.S.	Çarpıklık	Basıklık	α	CR	AVE
İDİGA	5	2,79	1,06	,312	-,706	.85	.85	.53
ÇSB	3	2,60	1,03	,332	-,358	.75	.75	.52
KKÖE	4	2,85	,97	,348	-,280	.75	.74	.51
BBE	3	2,76	1,07	,460	-,502	.77	.78	.58
DFBSH	9	2,29	,89	,454	-,208	.88	.87	.56
İFBSH	6	2,27	1,01	,627	-,169	.88	.89	.59
IBK	15	2,75	,59	,293	,317	.73	.75	.53
SIH	15	2,28	,89	-,153	,317	.93	.95	.61

Not: İDİGA: İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalma; ÇSB: Çevresel ve Sosyal Baskı; KKÖE: Kişisel Karamsarlık ve Öz-güven Eksikliği; BBE: Bilgi ve Beceri Eksikliği; DFBSH: Dışsal Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İFBSH: İçsel Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İBK: İş Bulma Kaygısı, SIH: Sıkışmışlık Hissi; \bar{x} =Ortamaalalar; SS: Standart Sapma; α : Croanbach’s Alpha AVE: Ortalama Açıklanan Varyans Değeri; CR: Birleşik Güvenirlik Değeri

Değişkenler arası ilişkilere ait bulgular

Araştırmanın değişkenleri olan iş bulma kaygısı ve sıkışmışlık hissi ile bu değişkenlerin boyutları arasında ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca,

katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelirleriyle araştırma değişkenleri arasında ilişki olup olmadığına da bakılması amacıyla analize kontrol değişkeni olarak dâhil edilmiştir.

Tablo 5: Değişkenler Arası İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Yaş	1											
2. Cinsiyet	-,072	1										
3. Medeni Durum	,123	,070	1									
4. Gelir	-,036	-,016	-,058	1								
5. İDİGA	-,119	,011	-,018	-,010	1							
6. ÇSB	-,105	,051	,053	,022	,632**	1						
7. KKÖE	-,009	,080	,084	,068	-,175**	-,120**	1					
8. BBE	,024	,051	,010	,031	-,239**	-,171**	,677**	1				
9. DFBSH	,052	-,024	,004	,022	,332**	,463**	-,102	-,070	1			
10. İFBSH	,020	,002	-,012	-,064	,319**	,441**	-,111	-,037	,817**	1		
11. İBK	-,098	,117	,057	,053	,653**	,612**	,514**	,464**	,296**	,290**	1	
12. SIH	,040	-,014	-,003	-,015	,342**	,475**	-,110	-,059	,966**	,938**	,308**	1

Not: **p<.01; İDİGA: İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalma; ÇSB: Çevresel ve Sosyal Baskı; KKÖE: Kişisel Karamsarlık ve Öz-güven Eksikliği; BBE: Bilgi ve Beceri Eksikliği; DFBSH: Dışsal Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İFBSH: İçsel Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İBK: İş Bulma Kaygısı, SIH: Sıkışmışlık Hissi

Tablo 5'e göre, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir durumları ile bağımlı ve bağımsız değişken arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bağımsız değişkenin (iş bulma kaygısı) boyutları ile bağımlı değişkenin (sıkışmışlık hissi) boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında; istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma boyutunun dışsal ($r=.33$, $p<.01$) ve içsel ($r=.32$, $p<.01$) sıkışmışlık hissi arasındaki ilişkinin pozitif, anlamlı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çevresel ve sosyal baskı boyutunun dışsal ($r=.46$, $p<.01$) ve içsel ($r=.44$, $p<.01$) faktörlere bağlı sıkışmışlık hissi arasındaki ilişkinin de pozitif, anlamlı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Diğer boyutlar ile anlamlı ilişki belirlenmemiştir. Bağımlı ve bağımsız değişken tek boyutlu bir yapı olarak alındığında ise iş bulma kaygısı ile sıkışmışlık hissi arasındaki ilişkinin de pozitif, anlamlı ve orta düzeyde olduğu görülmüştür ($r=.31$, $p<.01$). İş bulma kaygısı tek boyut olarak alındığında, dışsal ($r=.30$, $p<.01$) ve içsel ($r=.29$, $p<.01$) faktörlere bağlı sıkışmışlık hissi arasındaki ilişkinin pozitif, anlamlı ve düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Sıkışmışlık hissi tek boyutlu olarak alındığında istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma ($r=.34$, $p<.01$) ile çevresel ve sosyal baskının sıkışmışlık hissi ($r=.47$, $p<.01$) ile ilişkisinin de pozitif, anlamlı ve orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, araştırmanın hipotezlerinden H_{1c} , H_{1d} , H_{1g} ve H_{1h} desteklenmemiştir. Bu durumun, katılımcıların içsel ve dışsal faktörlere bağlı olarak sıkışmış hissetmelerini bireysel sebeplere bağlamadığı, dışsal sebeplere bağladığı şeklinde değerlendirilebilir. Bir başka ifadeyle, araştırmanın katılımcıları bağlamında istihdamdaki azalmanın ve çevresel-sosyal baskının sıkışmışlık hissi ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Hipotez testine ilişkin bulgular

Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla AMOS programı ile yol analizi yapılmıştır. Bootstrap yöntemi aracılığıyla, %95 güven aralığında, önerilen şekilde 5.000 olarak yeniden oluşturulmuştur. İki ayrı model oluşturularak yapılan analizde, ilk modelde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin boyutlarının birbirine etkisi, ikinci modelde ise bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçları esas alınarak tek boyutlu yapıların etkisi araştırılmıştır.

Tablo 6: Yol Analizi Sonuçları

Model	Yol	B	SH	β	CR	LLCI	ULCI	R ²
1	İDİGA→DFBSH	.060	.056	.073	1,076	-,137	.309	.293
	ÇSB→DFBSH	.425	.073	.537***	5,852	.313	.719	
	İDİGA→İFBSH	.107	.081	.091	1,311	-,114	.323	.231
	ÇSB→İFBSH	.528	.095	.472***	5,532	.248	.663	
2	İBK→SIH	.463	.094	.308***	4,924	.252	.678	.091

Not: ***p<.001; B: Standardize Edilmemiş Katsayı; SH: Standart Hata; β : Standardize Edilmiş Katsayı; CR: Kritik Oran, LLCI: Alt Sınır Güven Aralığı; ULCI: Üst Sınır Güven Aralığı; İDİGA: İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalma; ÇSB: Çevresel ve Sosyal Baskı; KKÖE: Kişisel Karamsarlık ve Öz-güven Eksikliği; BBE: Bilgi ve Beceri Eksikliği; DFBSH: Dışsal Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İFBSH: İçsel Faktörlere Bağlı Sıkışmış Hissetme; İBK: İş Bulma Kaygısı, SIH: Sıkışmışlık Hissi.

Tablo 6’da görüldüğü gibi katılımcıların istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmaya yönelik algılarının dışsal ($\beta = .073$, $p > .05$, BC 95% CI [-.137, .309]) ve içsel ($\beta = .107$, $p > .05$, BC 95% CI [-.114, .323]) faktörlere bağlı sıkışmış hissetme düzeyleri arasındaki etki istatistiksel olarak anlamsızdır. Bu durumda, H_{1a} ve H_{1e} hipotezleri desteklenmemiştir. Ancak, çevresel ve sosyal baskı algılarının dışsal ($\beta = .537$, $p < .001$, BC 95% CI [.313, .719]) ve içsel ($\beta = .472$, $p < .001$, BC 95% CI [.248, .663]) faktörlere bağlı sıkışmış hissetme düzeyleri arasındaki etki istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuçlara göre H_{1b} ve H_{1f} hipotezleri desteklenmiştir. Araştırmanın, iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissini yordayıp yordamadığına ilişkin ana hipotezinin test sonuçlarına bakıldığında da bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordadığı belirlenmiştir ($\beta = .308$, $p < .001$, BC 95% CI [.252, .678]). Ayrıca, bu modelin sıkışmışlık hissini (R^2) %0.09’u iş bulma kaygısı tarafından açıklanmaktadır. Bu sonuçlar H_1 hipotezinin desteklendiğini göstermektedir.

Sonuç ve tartışma

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireyler üzerinde yapılan bu araştırma, iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissini bir öncülü olup olmadığını araştırmaktadır. Bu kapsamda, toplanan verilerle yapılan analizler neticesinde iki önemli sonuç elde edilmiştir. Bu sonuçlardan ilki bireylerin yaşadıkları iş bulma kaygısının sıkışmışlık hissini artırmasıdır. Nitekim Sherer’in (2005) Bileşen Süreç Modeli’nin varsayımları ile bu sonuç ilişkili görülmüştür. Modelde yaşanan bir olayın bireyin sahip olduğu hedefleri gerçekleştirmesine etkili olduğu görülmektedir. Bireyler, bu etkinin ortaya çıkarabileceği olumsuz sonuçlarla başa çıkıp çıkamayacağına ilişkin bilişsel bir değerlendirme bulunurlar. Bu değerlendirme neticesinde psikolojik ve fizyolojik tepki vereceği belirtilmiştir. Bu bağlamda denetimli serbestlik tedbirine sebep olan olayın/suçun yaşanması bireylerin iş bulabilmeye yönelik çabası üzerinde etkili olabildiği değerlendirmelerine neden olabilmektedir. Suç işlemiş olmasının iş bulmasına engel olduğu yönündeki değerlendirmesi sıkışmış hissetme gibi psikolojik etkiyi ortaya çıkarabilmektedir. Bunun yanı sıra iş bulma kaygısının bireylerin geleceklerine dair umutsuzluğa sebep olduğu, ruhsal açıdan etkilediği (Dursun ve Aytaç, 2009; Cebeci, Artan ve Karaman, 2020) belirtilmektedir. Kendini geleceğini yeniden inşa etme konusunda umutsuz hissetmek, özellikle suç geçmişi olan bireyleri yeniden suça yönelmesine neden olabilecek bir döngünün içine itebilmektedir (Macit, 2017).

Araştırmanın ikinci sonucu ise iş bulma kaygısının boyutlarının sıkışmışlık hissi üzerindeki etkisine ilişkindir. Denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin, kendilerini sıkışmış hissetmeleri ile iş bulma kaygısının *kişisel karamsarlık ve öz-güven eksikliği* boyutu ve *bilgi ve beceri eksikliği* boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte, iş bulma kaygısının *istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma* boyutunun sıkışmışlık hissi üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamsızdır. İş bulma kaygısının sıkışmışlık hissi üzerine etkisinin anlamlı olduğu tek boyut *çevresel ve sosyal baskı* boyutudur. Bir başka ifadeyle, denetimli serbestlik tedbiri altındaki bireylerin iş bulmaya ilişkin çevresel ve sosyal baskının etkisi sıkışmışlık hissini yordamaktadır. Bu sonuç, Damgalama Teorisi’nin varsayımlarıyla açıklanabilmektedir. Suç işleyen bireylerin her davranışı toplumun oluşturduğu “sabıkalı” etiketi üzerinden değerlendirilecektir (Tannenbaum, 1938). Teoriye göre, damgalama işlenen suçun mahiyeti ile değil toplumsal tepki ile ilgilidir. Dolayısıyla toplumsal tepkinin ortaya çıkardığı iş bulma konusunda negatif ayrımcılığa uğramalarına neden olarak sosyal hayatla yeniden bütünleşmeyi zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, “hükümlü” damgası yiyen ve dezavantajlı konumda olan denetimli serbestlik tedbiri uygulanan bireylerin iş bulma ve iş kurma süreçlerinde sosyo-psikolojik baskılara uğradığı belirtilmektedir (Kıvrak, 2021). Bireyin kendisini çalışacak yeterliliğe sahip olmasına rağmen çeşitli sebeplerle iş bulamaması veya iş bulma kaygısı taşıması umutsuz, çaresiz, yalnız ve depresif olmasına yol açabilmektedir (Şahin, 2011). İş bulamamanın ve kaygının ortaya çıkan bu durumlar, sıkışmışlık hissini belirtirleri arasında sayılmaktadır (Gilbert ve Allan, 1998: 589).

Çalışma sonuçları, yakın zamanda yapılmış diğer çalışmaların sonuçları ile de uyum göstermektedir. Lurigio ve arkadaşları 2003’ te denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerle yaptıkları çalışmada, bireylerin kaygı düzeyini artıran bir depresyon durumu ortaya koymuşlardır. Koçak ve Altun (2010) yaptıkları araştırma sonucunda eski hükümlülerin %75,7’si tahliye sonrası çalışabilecekleri bir iş yeri olmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Timurturkan ve arkadaşları (2017) nın çalışmalarında hükümlülerin %58,3’ü işverenlerin mahkûmiyet durumu sebebi ile işe alımda isteksiz olduğunu belirtmişlerdir.

Bu sonuçlar ışığında, özellikle yöneticiler ve politika yapımcıların dezavantajlı gruplardan birisi olan herhangi bir nedenle, herhangi bir suça karışmış bireylerin suç işleme döngüsüne girmemeleri, yeniden toplumla bütünleşmeleri açısından yapmaları gerekenler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, meslek edindirmeye yönelik düzenlenen kursların niteliğinin ve sayılarının artırılmasıdır.

Denetimli serbestlik süresince, istihdam garantili veya açık bulunan alanlara yönelik meslek kurslarının düzenlenmesi gerekmektedir. Nitekim tahliye sonrası en fazla sıkıntı ve kaygı kaynağının işsizlik olduğu belirtilmektedir (Bilgiç, 2015). Bu bireylerin öz-güvenlerinin artırılmasını ve bir işi yapabilmelerini sağlayacak becerilerin kazandırılması önemli bir destek çalışmasıdır (Coyle, 2002). Ulusal mevzuat gereği hükümlü istihdamı zorunlu olan işletmelere istihdam kolaylıkları ve teşvikler sağlanmalıdır. Bu kolaylık ve teşvikler, suç işleyenlerin ıslahının ve yeniden sosyalleşmelerinin sağlanması sadece bu bireylere fayda sağlamayacak, yeniden suç işleme ihtimalini azaltarak toplumsal barışı tesis etmeye yardımcı olacaktır. Kendi işlerini kurma yönünde girişimcilik eğitim ve desteklerinden faydalanma konusunda pozitif ayrımcılık yapılmalıdır. Bu bireylerin projelendirecekleri girişim fikirlerinin hayata geçirilmesi için daha fazla destek sağlanmalıdır. Profil, risk ve ihtiyaç değerlendirmelerinin yapılması amacıyla düzenli olarak raporların yayınlanması (Dizman, 2015) yapılacak projeli çalışmalara kaynak veri oluşturmak adına önemli görülmektedir.

Bunlarla birlikte, sosyal destek çalışmalarının yapılması bireylerin duydukları kaygı ve sıkışmışlık hissini azaltacaktır. Suç işleyen bireylerin toplumsal statü kayıplarının, dışlanmalarının önüne geçmek amacıyla yeniden sosyalleşmelerini sağlayacak farkındalık artırıcı çalışmaların yapılması gerekmektedir (McWilliams ve Pease, 1990). Denetimli serbestlik merkezlerinin ve bu merkezlerin yaptığı çalışmaların bu süreçte birey-toplum bütünleşmesi ve bireylerin yeni bir başlangıç yapmalarına yardım etmede daha aktif olması gerektiği değerlendirilmektedir (Ertan ve Demez, 2018).

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review:

Dış bağımsız

Externally peer-reviewed

Çıkar Çatışması / Conflict of interests:

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The author(s) has (have) no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Grant Support:

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Teşekkür / Acknowledgement:

Bu araştırmanın verilerinin toplanması sırasında desteklerini esirgemeyen Isparta Denetimli Serbestlik Müdürü Fatih Ziya ŞAHİN, uzman sosyologlar Eyyüp Ensar TAŞKIN, Güliden Rukiye TOMBUL ve Şeyma TAŞKIN'a teşekkür ederiz.

We would like to thank the Probation director of Isparta Fatih Ziya ŞAHİN, expert sociologists Eyyüp Ensar TAŞKIN, Güliden Rukiye TOMBUL and Şeyma TAŞKIN for their support during the data collection of this research.

Yazar Katkıları / Author Contributions:

Fikir/Kavram/Tasarım - *Idea/Concept/ Design*: H.H.U., T.E. Veri Toplama ve/veya İşleme - *Data Collection and/or Processing*: S.K.Y., B.G. Analiz ve/veya Yorum - *Analysis and/or Interpretation*: S.K.Y., B.G. Kaynak Taraması - *Literature Review*: H.H.U., T.E., Makalenin Yazımı - *Writing the Article*: T.E., S.K.Y. Eleştirel İnceleme - *Critical Review*: H.H.U., Onay - *Approval*: H.H.U., T.E., S.K.Y., B.G.

Kaynakça / References

- Ada, Ş. & Peker, A. (2012). Tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulamasının etkililiğinin incelenmesi (Sakarya İli Örneği). *Journal of Graduate School of Social Sciences.*, 16(1), 425- 438.
- Akdeniz & Üzümcü, A. (2013). Suç ve sosyoekonomik değişkenler arasındaki bağımlılık ilişkisi: Kars cezaevi üzerine bir inceleme. *Kafkas Üniversitesi. İİBF Dergisi.*, 4(6), 115-138.
- Akın, A., Uysal, R., & Akın, U. (2012, June). The validity and reliability of the Turkish version of the Entrapment Scale (EMWSS). Paper presented at the 15th International Conference Educational Reform in the 21st Century in Balkan Countries, June 28-30, Bucharest, Romania.
- Anadolu Ajansı, "İşsizlik rakamları açıklandı", Erişim tarihi: 10.09.2021. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/issizlik-rakamlari-aciklandi/1698440>
- Anderson, J. C. & Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika.*, 49(2), 155-173.
- Bilgiç, Ş. (2014). Mahkûmların suç algısı. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.*, 2014(3), 8-17.
- Bilgiç, Ş. (2015). Mahkûmların iyileştirilmesinde zorunlu çalıştırmanın önemi. *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı.*, ss. 145-157
- Brown, G., Harris, T. & Hepworth, C. (1995). Loss humiliation and entrapment among women developing depression. A patient and non-patient comparison. *Psychological Medicine.*, 25, 7-21.
- Bryman, A. & Cramer, D. (2005). *Quantitative data analysis with SPSS 12 and 13: A guide for social scientists.* New York: Routledge. Taylor & Francis Group.
- Cebeci, F., Artan, T. & Karaman, M. (2020). Sosyal hizmet bölümü stajyer öğrencilerinin iş bulma kaygısını azaltmaya yönelik grup çalışması. *Turkish Studies.*, 15(3), 1721-1738.
- Couloute, L. & Kopf, D. (2018). Out of prison & out of work: Unemployment among formerly incarcerated people. *Prison Policy Initiative*, 1-14. Erişim Tarihi: 24.04.2021. <https://www.prisonpolicy.org/reports/outofwork.html>
- Coyle, A., (2002). Cezaevi yönetimine insan haklarını göz önüne alan bir yaklaşım cezaevi görevlileri için el kitabı. *International Centre for Prison Studies, London.*
- Çolak, H. & Altun, U. (2006). Denetimli serbestlik kavramının yaptırım teorisi ve penolojik bakımdan tahlili ile pozitif hukukumuzdaki düzenlemeler. *Adalet Dergisi.*, 25, 2-37.
- Dizman, H.İ. (2015). Denetimli serbestlik tedbiri altındaki hükümlülerde yeniden suç işleme eğilimi (residivizm), bu oranlarının ölçülmesi ve uluslararası uygulamalara dair değerlendirme. *Türkiye’de Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı.*, ss. 284-295
- Dong, K. R., Must, A., Tang, A. M., Beckwith, C. G. & Stopka, T. J. (2018). Competing priorities that rival health in adults on probation in Rhode Island: substance use recovery, employment, housing, and food intake. *BMC Public Health.*, 18(1), 1-10.
- Dursun & Aytaç (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.*, 28(1), 71-84.
- Edmark, K. (2005). Unemployment and crime: Is there a connection?. *Scandinavian Journal of Economics.*, 107(2), 353-373.
- Ersoy-Kart, M. & Erdost, H. E. (2008). Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality: International Journal.*, 36(2), 275-288.
- Ertan, C. & Demez, G. (2018). İçerideki ses: suça yönelmiş bireylerin gözünden denetimli serbestlik uygulamaları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi.*, 21(1), 42-70.
- Fergusson, D. M., Horwood, L. J. & Woodward, L. J. (2001). Unemployment and psychosocial adjustment in young adults: causation or selection?. *Social Science & Medicine.*, 53(3), 305-320.
- Fine, B. (1977). Labelling theory: an investigation into the sociological critique of deviance. *Economy and Society.*, 6(2), 166-193.

- Fornell, C. & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Gilbert, P. (2000). Varieties of submissive behaviour: evolution and role in depression. In L. Sloman, & P. Gilbert, Subordination and defeat. An evolutionary approach to mood disorders (pp. 30-45). Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- Gilbert, P. ve Allan: (1998). The role of defeat and entrapment (arrested flight) in depression: an exploration of an evolutionary view. *Psychological medicine*, 28(3), 585-598.
- Gove, W. R. (1975). The labelling theory of mental illness: a reply to Scheff. *American Sociological Review*, 40(2), 242-248.
- Göçoğlu, V. (2015). Dezavantajlı gruplar üzerinde yapılan bir kamu politikası sonlandırmasının analizi: Eski hükümlülerin özel sektördeki istihdam zorunluluğunun kaldırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 846-863.
- Jöreskog, K. & Sörbom, D. (1993). LISREL 8: Structural equation modeling with the simplis command language. Chicago, IL: Scientific Software International Inc.
- Kara, T. (2014). Eski hükümlülerin istihdamında yaşanan güçlükler ve İşkur'un bu konudaki rolü. Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kaya, Y. & İnan, K. (2020). Suça ve suçluya toplumsal damga: Niğde ili örneği, *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 4(Özel Sayı), 45-61.
- Kesbiç, C. Y. & DüNDAR, Ö. (2017). İşsizlik ve suç arasındaki ilişkiye teorik bir bakış. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 327-348.
- Kıvrak, R. (2021). Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının sosyo-ekonomik açıdan incelenmesi (Denizli ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kline, R. B. (1998). Principles and practice of structural equation modeling. New York: Guilford Press.
- Koçak, O. & Altun, S. (2010). Ceza infaz kurumundaki mesleki eğitim faaliyetlerinin hükümlü istihdamına katkıları. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1(1), 95-117.
- Lerner, D., Adler, D. A., Chang, H., Lapitsky, L., Hood, M. Y., Perissinotto, C., ... & Rogers, W. H. (2004). Unemployment, job retention, and productivity loss among employees with depression. *Psychiatric Services*, 55(12), 1371-1378.
- Lev-Wiesel, R. & Kaufman, R. (2004). Personal characteristics, unemployment, and anxiety among highly educated immigrants. *International Migration*, 42(3), 57-75.
- Lurigio, A. J., Cho, Y. I., Swartz, J. A., Johnson, T. P., Graf, I., & Pickup, L. (2003). Standardized assessment of substance-related, other psychiatric, and comorbid disorders among probationers. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 47(6), 630-652.
- Macit, R. (2017). Uyuşturucu satıcıları: damgalanmışların suç ve ceza anlayışı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 173-199.
- McWilliams, W. & Pease, K. (1990). Probation Practice and an End to Punishment. *The Howard Journal of Crime and Justice*, 29(1), 14-24.
- Montgomery, M., Cook, D. G., Bartley, M. J. & Wadsworth, M. E. (1999). Unemployment pre-dates symptoms of depression and anxiety resulting in medical consultation in young men. *International Journal of Epidemiology*, 28(1), 95-100.
- Namal, M. K., Berke, M. & Çetinay, H. A. (2021). Eski hükümlü istihdamında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 16(63), 1338-1354.
- Nunnally, J. C. (1978). Psychometric Theory. New York: McGraw-Hill.
- Ölçer Kimzan, F. (2020). Anadolu Üniversitesi açık öğretim sistemi öğrencilerinin işsizlik kaygısı ve girişimcilik eğilimi ilişkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Scheff, T. J. (1974). The labelling theory of mental illness. *American Sociological Review*, 39, 444-452.

- Scherer, K. R. (2005). What are emotions? And how can they be measured?. *Social science information.*, 44(4), 695-729.
- Smith, D. ve Stewart, J. (1997). Probation and social exclusion. *Social Policy & Administration.*, 31(5), 96-115.
- Spielberger, C. D. (1971). Development of the Spanish edition of the state-trait anxiety inventory. *Revista Interamericana de Psicologia.*, 5, 145-158.
- Şahin, C. (2001). Tahliye öncesi ve sonrası hükümlüye ve eski hükümlüye yardım. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.*, 5(2).
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri.*, 11(3), 1167-1184.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (Sixth edition).*, United States: Pearson Education.
- Tangney, J. P. (1993). Shame and guilt. In C. G. Costello (Ed.) *Symptoms of Depression.*, pp. 161-181. J. Wiley: New York.
- Tannenbaum, F. (1938). *Crime and Community.* Boston: Ginn & Co. Boston., Massachusetts.
- Tekin Tayfun, A. N. & Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*, 8(17), 534-558.
- Timurturkan, M., Demez, G., Elife, K. A. R. T., Ertan, C., Cankurtaran, S. & Aktin, S. (2017). "Hükümlü" olmanın sosyal tezahürleri: sosyal dışlanma, damga ve suç. *Social appearances of being an offender: social exclusion, stigma and crime.* Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi., 9(20), 138-157.
- Warr, P. & Jackson, P. (1983). Self-esteem and unemployment among young workers. *Le Travail Humain.*, 46(2), 355-366.
- Wellford, C. (1975). Labelling theory and criminology: An assessment. *Social Problems.*, 22(3), 332-345.
- Yıldız, R. & Tarı, M. (2019). Sosyal hizmet eğitiminin suçlu algısına etkileri: Yalova Üniversitesi örneği, (Editör: E.İslamoğlu ve S. Yıldırım) içinde *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar* (ss. 177-194)., Berikan Yayınevi: Ankara.